

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд "Младият човек в медиите: традиционни и иновативни модели на включване" на Деяна Драгоева за получаване на научно-образователна степен доктор

Дисертационният труд на Деяна Драгоева представлява изследване от 290 страници, 4 глави и библиография. То е структурирано в три изследователски панела, включващи сериалите на телевизионната корпорация „Дисни ченъл“, оригиналните български уеб сериали и каналите на създателите на българско онлайн съдържание, разпространявано в YouTube. Веднага трябва да отбележа две достоинства на текста - неговата актуалност и навременност (използваните данни са до миналата година) и завидното количество прегледни таблици, които ориентират стилово и облекчават сравнителната съпоставка на отделни сериали, ютюбъри или влогъри.

Кои са основните характеристики на дисертационния труд? Ще ги представя по заявката на Деяна Драгоева за *Приносни моменти*:

1. Очертан е профилът на съвременния „млад човек“ като публика и създател на съдържание, през интердисциплинарна перспектива, задаваща тенденции, процеси и явления, свързани със социалното му, в това число и комуникационното му, включване/изключване с фокус върху форми на серийно разказване и съучастващо поведение на автори, герои и потребители.

Коментар: Докторантката добросъвестно започва с уточнения на понятията "млад човек", "социално включване" (като участие в комуникационния процес), тръгва от официалните документи (забавно е колко разтегливо понятие е младостта), а после следва преглед на различни теории (от Ерик Ериксон до Ивайло Дичев), който завършва с модерна и според мен оригинално кръстосана класация на поколенията, вдъхновена от различни източници (с.39). Точно е уловен образът на младия зрител-потребител: граждански пасивен, заменил йерархията на авторитетите с приятелство, активен главно в хибридно пространство между реално и виртуално. Акцентът е върху "доставянето" на знание за живота чрез разкази и споделяне на колективен опит, което превръща знанието в нещо външно по отношение на "знаещия"; знание, което не е компетенция (според Лиотар, с.69). Но изгражда култура на съпричастието.

2. Анализирани са актуално създадени разказни структури (към 2018 г.), насочени към и създавани от младите хора, чрез които се проследяват промените в традиционните

разказвачески модели и възникването на иновативни форми и формати като това е направено в логическата последователност – корпоративни глобални наративи на „Дисни ченъл“, локални наративи през междинния сторителинг на уеб българските сериали и дигитален сторителинг на българските създатели на онлайн съдържание (влогъри и ютюбъри).

Коментар: Композицията на текста сама по себе си е разказ за Деяна Драгоева. В началото историята на Дисни ченъл показва нагледно съчетанието на устойчиви телевизионни клишета с оригинални находки - краен адресат млади момичета и създаване на тийнейджърски музикални звезди (с. 65). Специфични за Дисни ченъл ще бъдат "принцеските наративи" за идеалното детство, което наподобява света на възрастните, само че без отговорностите. Основно е изведен драматургичният принцип на разказ в сериалите - следване на обикновеността, раздробеността на всекидневността, преодоляване на външни обстоятелства (с. 79). Този принцип ще се задържи и при уеб сериалите с техния междинен сторителинг, повлиян от тв и интернет съдържание, псевдо-биографични разкази, компенсаторни механизми, които създават готови мисловни, оценъчни и поведенчески матрици, "поискано" фен ориентирано съдържание, "маргинализирана" разказна форма, освободена от наративни експерименти (с. 187). "Навичността" на потребителя ще се пренесе в онлайн пространството, което си личи още в желанието за традиционна дължина (с. 131). За себе си открих като най-показателна продукцията на фирмата 7Talents с местни специфики: жанр - комедии, герои - връстниците като значимите други, идентификация между герой и зрител (с. 159).

3. Очертан е българският опит във влогосферата към 2018 г. чрез систематизиране на устойчивите наративни практики и категоризиране на основните онлайн наративни форми, създавани от младежи. Изведен е специфичен „влогърски дискурс“ с характеристики, придаващи му отличителни черти – ценен с това, че е аматьорски, а не професионален, че е въплъщението на „себе си“ в онлайн средата.

Коментар: Всички си задаваме въпроса кое превръща авторите от "личните медии" в инфлуенсъри? Достоинство на този текст е, че предлага собствени отговори, базирани на изследванията върху 40 популярни имена на влогъри и инфлуенсъри, обединени по три показателя: да са под 30 години, да имат повече от 50000 абоната и да създават съдържание на български (от с. 199). Успешните влогове според авторката притежават следните характеристики: заявено авторство, самопредставяне, призив за действие, "зрителен контакт" с публиката, близък и среден план на снимане, запазване на

несъвършенството в качеството на картината като белег за автентичност, но пък насочване към "съвършени" герои, които не са проблемно ориентирани и се самопромотират като марка (с.230) Тук не мога да не поздравя Деяна Драгоева за качествените анализи и плътни портрети.

4. Проследено е трансформирането на личния, Аз-наротив от сценарно конструирани изкуствени телевизионни разказни структури във форма на наротив на участието през дигиталния сторителинг и са изведени иновативните форми на дигитални наротиви, създадени и практикувани от самите млади хора в онлайн средата.

Коментар: Докторантката много умело и в развитие доближава автора към творението му и зрителя към автора. Новата комуникационна формула е собствената лична история, аз-центристки наротив, себе си като обект и субект. Находчиво е формулирана като най-печеливша радикалната честност (с.189). Авторката открива и друга промяна - нарушаването на смятани до този момент за традиционни граници: между личен и публичен живот, между реално и фалшиво, между физическо и виртуално (с .193). Още една иновативна форма е свързана с вайръл ефекта, който се получава при споделяне на силно емоционално съдържание.

5. Актуализиран е понятиен апарат, свързан с разказните серийни форми, междинния сторителинг на уеб сериалите. Доразвита е концепцията за „дигиталния сторителинг“ като технологично приложение на разказвачеството и като форма на участващ наротив, чрез който всеки има възможност да се включи в глобалното споделяне на опитност, преживяване, гледна точка, а с това да допринесе за търсенето на смисъл.

Коментар: Наистина, както отбелязах и в началото, всяко понятие (от младост до дигитален сторителинг) се подлага на обсъждане с възможни разклонения и ни се предлага едно комбинирано от последните практики или модифицирано определение. Например при дигиталния сторителинг (с. 117) това, което е важно за текста, е възприемането му като форма на "наротив на участието", в който основен е приносът на онлайн потребителите. Същевременно е отбелязано, че се поставя професионализма по ниско от личния пример, че зрителското доверие се печели в ютюб, ако си минал през някакъв проблем, а не ако си експерт. Тук ми се искаше докторантката да доразвие собствената си теза за използването на всякакви разказни форми на журналистиката (с.246) при всеки повод и с отчитане на интересите на публиката. Което може би имплицитно би я довело до изводи за развитието и на самата журналистика.

6. Практико-приложен момент – създадена е собствена изследователска рамка и теоретична постановка за анализ на производствената структура на различни разказни

форми, произведени и разпространявани в различна среда. Изведени са иновативни форми на серийно разказване за младежи, чрез които се моделират поведенчески модели и се изгражда културата на младите.

Коментар: Любопитен фокус на изследването са наративите, които разказват за ежедневието и личната история (с. 255), която се "продава", емоцията при рутината като продължение на вътрешния свят и натрапчивия извод, че влоговете са въплъщението на личния наратив (с. 271). Какви са практическите изводи според Деяна Драгоева? Основен плюс на дигиталния сторителинг (а и на текста) е фокусът върху малките, неразказани от медиите истории, при които автори и герои са създателите им.

Забележки: Авторката загатва, а би могла да задълбочи критичното си наблюдение за липсата на "търсец човек" и че младата публика е изключена от социално важни аспекти на живота и не се пораждат нагласи и отношение към значими теми (с.218). Разбира се, това е извън темата ѝ за наратива, но така и тя попада в капана на малката и неразказана история, в нейния случай развитието и трансформациите на наратива, без да я съотнесе към значимите теми (да кажем, че тук това е изграждането на младия човек в дигитална среда). Не ми достига също правната рамка или поне организационните правила за функционирането на каналите на създателите на българско онлайн съдържание, каквато е представена при Дисни ченъл и уеб сериалите.

Тези забележки или по-скоро уточнения не намаляват изтъкнатите достоинства на дисертацията "Младият човек в медиите: традиционни и иновативни модели на включване", затова изказвам становището, че Деяна Драгоева има необходимите качества, за да ѝ бъде присъдена научно-образователната степен „доктор”.

София, 12.02.2019

доц. д. н. Петя Александрова